

MODROST OBVEZUJE

Kaj je pravzaprav modrost?

V bistvu gre za nakopičeno znanje in informacije, pridobljene s študijem in življenjskimi izkušnjami. Zato so starejši ljudje v prednosti, ker so imeli več priložnosti za učenje in študij, hkrati pa so mnoge "resnice in pravila" imeli priložnost obilno preverjati v praksi. To velja seveda ob pogoju, da so to praviloma počeli zavestno in sistematično zbirali nauke iz teh izkušenj. S tem so gradili in kopičili svojo modrost.

Modrost je torej kvaliteta posameznika, ki pa se obvezno odraža v njegovih odnosih z drugimi člani družbe, in deluje v sorazmerju z opredelitvijo posameznika.

Ne pomeni pa modrost nujno tudi visoko stopnjo emotivne inteligence – to je sposobnosti posameznika za konstruktivno in prijazno komunikacijo v družbi. Zato ni tako redek pojav, da imajo izrazito modri posamezniki težave v odnosih z ljudmi. Po drugi strani pa je med preprostejšimi ljudmi, oz. podpovprečno inteligentnimi posamezniki, relativno malo takih, ki bi imeli težave v medčloveških odnosih.

Čeprav je modrost prvenstveno kvaliteta posameznika, pa govorimo tudi o modrosti na ravni družine, podjetja in širše družbe. Ona pomeni zavestno, skupno sprejemanje določenih družbenih zakonitosti in vrednot med člani ožje ali širše družbe in njihovo razumevanje sveta. Govorimo celo o modrosti neke države, ki se odraža v njenem ravnanju in odnosih z drugimi državami. Kot vemo, je ta lahko večja ali manjša – odvisno prvenstveno od sposobnosti in še posebej od modrosti njenih politikov.

V osnovi je modrost človeška kvaliteta in prednost, ki pa posamezniku nalaga racionalno in odgovorno ravnanje, kar ima pozitivne posledice zanj, kakor tudi za ožjo in širšo družbo, v kateri živi in deluje. Hkrati pa modrost zavezuje njenega lastnika, da po svojih najboljših možnostih prispeva k reševanju problemov v svojem družbenem okolju. To ljudje tudi pričakujejo od svojih modrih partnerjev v družbi.

Zavedati se moramo, da modro ravnanje članov družbe prispeva h kvaliteti življenja, zato je to v interesu slehernega člana skupnosti, saj se modro razmišljanje in ravnanje vrača v sorazmerju in nagraduje slehernega člana in skupnost v celoti.

Skratka, ravnanje v skladu z našo modrostjo – toliko bolj, kot je naše ravnanje konstruktivno, družbeno odgovorno in etično – je dobro za nas, kakor tudi za skupnost v kateri živimo.

Kaj pravzaprav pomeni, da modrost obvezuje?

V sleherni družbi modrost ni enakomerno porazdeljena – glede na razlike v genetiki, kakor tudi v stopnji izobraženosti, oz. kvalitete študija njenih članov. Zato imajo tisti člani družbe, ki so bolj "obdarjeni" in, ki smo imeli boljše možnosti za študij, dodatne obveznosti, ki se jih morajo zavedati in spoštovati. To nikakor ni kakšna "obremenitev" ali "kazen", ampak priznanje, da imamo pogoje, oz. smo sposobni

prispevati k potrebam družbe malo več kot drugi člani skupnosti. Skratka, to je poslanstvo, ki nam ga naša modrost nalaga, in ki se mu nimamo pravice odpovedati.

Naš pozitiven prispevek pa ne bo ostal spregledan – obratno, deležni bomo priznanja in pohvale za naše modro in družbeno odgovorno ravnanje. To je nekakšna "nagrada" za naše konstruktivno in družbeno odgovorno ravnanje, oz. prispevek k reševanju problemov v družbi, ki se nas osebno morda neposredno niti ne tičejo, družbo pa obremenjujejo.

Dejstvo je, da nosijo člani družbe, ki jih odlikuje višja stopnja modrosti, dodatno odgovornost za prispevek, ki ga lahko dajejo družbi pri reševanju aktualnih problemov. To je bilo na nek način prisotno skozi vsa zgodovinska obdobja, še posebej pomembno pa je postalo z razvojem demokracije in družbe/ekonomije znanja, kar je povsem logično.

Vprašanje se postavlja, ali se modri ljudje tega dejstva tudi v celoti zavedajo in primerno ravnaajo? Kot opažajo mnogi raziskovalci, temu ni tako, in krivdo za tako stanje pripisujejo tudi njihovem pomanjkljivemu izobraževanju. Pod pritiskom načel demokracije in enakosti državljanov, se izogibamo odprti obravnavi posebnih obveznosti ljudi, ki jih odlikuje večja modrost. To seveda ni prav, kajti modrost s seboj prinaša tudi večjo odgovornost dotičnih oseb, da – v skladu s svojo večjo intelektualno sposobnostjo – sorazmerno več prispevajo k reševanju problemov v družbi.

S tem posameznikom z višjo stopnjo modrosti ne dajemo nek nadrejeni položaj, ampak jih pozivamo k ustreznemu angažmaju v družbi, za kar so pač bolje osposobljeni od ostalih državljanov in jih to obvezuje.

Posebna družbena odgovornost modrih ljudi je pravočasna, proaktivna in konstruktivna kritičnost do aktualnih problemov v družbi, kar vključuje obvezo za ustrezen prispevek k prizadevanjem za odpravljanje problemov. Posebna obveza modrih je tudi iskanje izvirnih in primernih rešitev za aktualne probleme v družbi ter dajanje pobud za čim širše vključevanje vseh državljanov v dejansko reševanje določenih problemov. S tem lahko modri bistveno prispevajo k pravočasnemu odkrivanju problemov, oceni njihovih razsežnosti, vzrokov in specifik ter povezovanju ljudi pri reševanju aktualnih problemov. To je izjemno pomemben prispevek modrih ljudi, ki so sposobni pravočasno identificirati vzroke in implikacije določenih problemov v družbi, predstaviti širši javnosti zakaj in kako je treba ukrepati, da se prepreči škodljive posledice za dele, ali celotno družbo.

Družbeni problemi so redko povsem izvirni, pogosto gre celo za klasične probleme, s katerimi se je določena družba že srečevala in ni bila pri njihovem reševanju dovolj uspešna. Potrebna je modrost, da družba iz teh izkušenj potegne ustrezne nauke in zastavi nova prizadevanja za reševanje aktualnih problemov na tej osnovi – kar obeta boljše rezultate.

Ena od posebnih nalog modrih državljanov je odkrivanje vzrokov in ozadja za določene probleme v družbi, kajti prave rešitve so le tiste, ki izhajajo iz pravilne analize vzrokov in ocene potenciala razpoložljivih rešitev – s posebnim poudarkom na posledicah, ki jih bodo te rešitve prinesle za posamezne dele družbe. Redke

rešitve so namreč družbeno nevtralne – večina prinaša različne posledice za posamezne dele družbe. Zelo pogosto so te negativne posledice vezane za šibkejšje dele družbe. Pomembno pa je pravilno oceniti, ali bodo koristi od predvidenih sprememb bistveno večje od pričakovanih negativnih posledic za običajno šibkejšje sloje v družbi.

Tu ne gre za čisto racionalnost ali ekonomičnost nekih ukrepov, ampak za njihovo etičnost v smislu družbeno-ekonomskih posledic za položaj posameznih skupin v družbi. Pri tem pa večji kompromisi niso dopustni, niti zaželeni, zaradi ogrožanja odnosov znotraj družbe. Izkušnje kažejo, da neodgovornost vladajočih v tem smislu redko ostane brez večjih ali manjših posledic za odnose v družbi. Zato je potrebna politična modrost vladajočih, ki pa je ni pričakovati brez ustreznih izkušenj.

Postavlja se vprašanje, ali in pod katerimi pogoji lahko modri državljani uveljavijo svoj potencial za reševanje aktualnih problemov v družbi, kakor tudi, ali so pri tem dejansko dovolj aktivni?

Splošen odgovor – seveda pa so velike razlike med posameznimi družbami — se glasi, da – žal, v večini držav – vloga modrih ni tolikšna, kot bi lahko bila. Za to lahko identificiramo dve kategoriji razlogov: sistemske, kakor tudi premajhno angažiranje modrih.

Pod sistemskimi ovirami razumemo pomanjkljivo demokratičnost države, ki omejuje ali celo aktivno preprečuje večji angažman modrih – z izjemo tistih, ki izrecno podpirajo vladajoči režim. Slednji pa seveda ne koristijo svobodno ves svoj potencial, ampak so se podredili interesom aktualne vlade, ter so svojo modrost podredili svojim kratkoročnim, praviloma oportunističnim ciljem.

Žal pa je v mnogih državah angažiranje modrih – zlasti v politiki države – bistveno premajhno, da bi lahko vplivalo na pomembne odločitve, ki usmerjajo razvoj njihove družbe in države.

V obeh primerih – a veliko bolj v prvem – pa gre za družbeno odgovornost modrih državljanov, ki se zavestno odpovedujejo svoji vlogi, žal ne samo na lastno, ampak škodo celotne družbe. V današnjem času gre namreč pri mnogih vladnih odločitvah za kompleksne in dolgoročne probleme, ki zahtevajo širši in večplastni razmislek, brez katerega se pogosto sprejemajo problematične odločitve. To prinaša škodo za dele, ali celotno družbo, kateri pa bi se lahko izognili, če bi modri sodelovali v analizi določenega problema, kakor tudi pri iskanju optimalnih rešitev. Žal je treba priznati, da se modri državljani in njihove organizacije prepogosto premalo angažirajo, da bi se upoštevale njihove ideje in konkretni predlogi.

To se mora spremeniti, če želimo napredovati v družbe in gospodarstva znanja. Modrost je tista, ki je ne smemo zanemariti in odrivati od procesov priprave odločitev, a kaj ko se politiki v večini držav praviloma bojijo neodvisne modrosti, misleč, da jim ta lahko ogroža avtoriteto in politični položaj. Če je to res, je treba potegniti ustrezne zaključke o kvaliteti take politike, ki naj bi jo modrost ogrožala.

